

Preventie vóór respons

Noordgastransport in het Groningse Uithuizen lanceerde in 2019 zijn nieuwe bedrijfsnoodplan en een vernieuwde bedrijfsnoodorganisatie. HSE compliance manager *Cindy Leeflang* vertelt over deze actualisatie: “We wilden een noodplan en een noodorganisatie die optimaal zijn afgestemd op het risicoprofiel van ons bedrijf.”

Dat Noordgastransport zijn veiligheid goed voor elkaar heeft, wordt gestaafd door zijn operationele prestaties. Het bedrijf, dat aardgas vanaf productieplatforms in de Noordzee via 470 kilometer aan pijpleidingen aan land brengt bij Uithuizen, is actief sinds 1975. In al die tijd heeft het proces nooit een moment stilgelegen als gevolg van een incident. Veiligheid wordt dan ook met hoofdletters geschreven in de installatie waar het gas wordt aangeland en 'gedroogd', alvorens het wordt toegevoegd aan het landelijke gasnetwerk. Iedereen die bij Noordgastransport werkt, is doordrongen van het belang van een hoog risicobewustzijn en preventieve veiligheid. Want bij een gaslekage of brand in de installatie, waar aardgas via een pijpleiding van zo'n 90 centimeter doorsnede met een druk van 80 tot 90 bar binnenkomt, is er voor hulpverleners niet veel handelingsperspectief. 'Beheersen' is dan ook het sleutelwoord in het veiligheidsmanagement van de onderneming.

Verdere minimalisering van risico

"De bedrijfsnoodorganisatie is in feite onze 'last line of defence'; het zwaartepunt ligt op technische en procesveiligheidsvoorzieningen in de installatie, die

erop zijn gericht incidenten snel te beheersen en de effecten te beperken", legt Leeftang uit. "De gasbehandelingsinstallatie is vergaand geautomatiseerd en wordt grotendeels op afstand bestuurd. Tot enkele jaren geleden bevond de regelkamer zich midden op de *plant*. Bij een heroverweging van het veiligheidsbeleid besloot de directie een mogelijkheid tot verdere minimalisering van risico niet onbenut te laten. Dus zijn de regelkamer en de kantoorlocatie verplaatst naar een locatie op het terrein op ruime afstand van de behandelingsinstallatie. Zo kunnen de operators bij een incident altijd veilig bij de vitale besturingstechniek om in noodsituaties de installatie geheel of gedeeltelijk af te sluiten. De eerste stap bij een lek of brand in de installatie is 'inblokken'. Zo snel mogelijk het getroffen deel van de leiding of installatie met op afstand bediende afsluiters dicht zetten. Dan stopt de uitstroom van gas en dooft een eventueel ontstane brand vanzelf."

Upgrade noodorganisatie

De installatie van Noordgastransport is een zogenaamd 'Mijnbouwwerk' dat sinds 2002 onder het Staatstoezicht op de Mijnen valt.

Het bedrijfsnoodplan is onderdeel van het veiligheidsrapport dat het bedrijf periodiek bij de nationale toezichthouder moet indienen en elke vijf jaar moet actualiseren. In 2017 besloot het management van Noordgastransport tot een grondige upgrade van zijn bedrijfsnoodplan en responsorganisatie. Leeflang: “We hadden tot dat moment een zogenaamde bhv-plus organisatie. Naast de basis bhv-taken kregen de mensen ook een brandweert training en waren ze uitgerust met brandweerkleding en ademluchtapparatuur. We vroegen ons af wat de daadwerkelijke toegevoegde waarde hiervan was. Voor de standaard bhv-taken in de kantooromgeving, zoals eerstehulpverlening en ontruiming, is die uitrusting niet nodig. Bij het scenario van een gasbrand in de installatie biedt een brandweerpak onvoldoende bescherming tegen de stralingshitte die dan vrijkomt. Ook bij een gaslek zonder brand is het niet verantwoord om mensen met een brandweerpak en ademlucht het terrein op te sturen, blijkt uit de evaluatie van de scenario's, omdat een gaslek kan escaleren naar een brand of explosie. Dan zijn er hoge restrisico's en dat vinden we vanuit onze zorgplicht aan de medewerkers niet acceptabel. Onze bedrijfshulpverleners moeten reëel handelingsperspectief hebben. Er was dus behoefte aan een meer risicobewuste noodorganisatie met heldere en uniforme procedures en besluitvormingskaders. Een organisatie die zijn mogelijkheden maar vooral ook zijn beperkingen kent.”

‘Doe het zelf’

De actualisatie van het bedrijfsnoodplan en het inrichten van de nieuwe bedrijfsnoodorganisatie zijn door Noordgastransport op eigen kracht uitgevoerd. Met ondersteuning en advies van NIBHV en trainingsinstituut IVM, dat al van oudsher de bhv- en brandweert trainingen voor het bedrijf verzorgde. Leeflang: “We wilden een noodplan en een noodorganisatie die optimaal zijn afgestemd op het risicoprofiel van ons bedrijf. Zulk maatwerk vereist dat je als bedrijf zelf het voorbereidings- en inrichtingstraject uitvoert. Je kan dat naar mijn mening niet aan een externe consultant overlaten, omdat die het bedrijf en zijn specifieke locatiegebonden risico's niet kent. We hebben veel steun gehad aan NIBHV tijdens onze zoektocht naar een optimale bno. In samenspraak hebben we vastgesteld dat het first responder bno concept voor onze situatie de ideale oplossing is. IVM heeft op basis van onze risico-inventarisatie & -evaluatie en de competentieprofielen van NIBHV voor de verschillende functionarissen in de noodorganisatie een trainingsplan opgesteld. Tevens hebben zij een tiental incidentscenario's bij ons noodplan geschreven en de training van de first responders bno verzorgd. NIBHV heeft de leden van de bno na hun opleiding en training gecertificeerd.”

“We hebben vastgesteld dat het first responder bno concept voor onze situatie de ideale oplossing is”

Cindy Leeflang

Noordgastransport wil op ieder moment voldoende beschikbaarheid van zijn bno kunnen garanderen. Daarom is ruim 80 procent van alle medewerkers, waaronder alle operators, opgeleid en getraind tot first responder bno. Daarnaast zijn vijf first responder inzetleiders opgeleid. Alle opleidingen en trainingen zijn door IVM op de werklocatie in Uithuizen uitgevoerd, terwijl dat vroeger op hun trainingscentrum in Coevorden gebeurde. Het grote voordeel van lokale training in een reële omgeving is volgens Leeflang dat het draagvlak en de betrokkenheid van de medewerkers groter zijn, waardoor zij sneller en beter groeien in hun competenties. Het is een van de positieve lessen van het doorlopen traject naar de nieuwe bno.

Eigen veiligheid eerst

Er zaten wel lastige momenten en dilemma's in de omvorming van de oude bhv-plus met

brandweerkarakter naar de nieuwe bno met first responders bno. Die dilemma's hadden vooral te maken met afwegingen en beslismomenten over inzet van de bno bij bepaalde scenario's. Leeflang zegt daarover: "Je moet als verantwoordelijk manager sterk in je schoenen staan om aan de hulpverleners te kunnen uitleggen waarom de brandweerpakken en ademlucht worden afgeschaft. Men was decennialang gewend aan deze uitrusting. Totdat we met de bhv'ers in gesprek gingen rond de vraag: 'Wat kún je dan met die kleding en uitrusting? En in hoeverre is het überhaupt verantwoord om bij een incident nog mensen het terrein op te sturen? Die vraag kwam ook terug bij de inrichting van de nieuwe bno en het nieuwe takenpakket. De kerntaken van de nieuwe bno zijn eerstehulpverlening, bestrijden van beginnende branden in de kantoor- of werkplaatsomgeving, het begeleiden van ontruiming, verkenning, en het

veiligstellen van de installatie op locatie. We hebben vastgesteld dat bij een groot gaslek of een massieve brand in de installatie óp het terrein er geen taak is voor de bno, tótdat de installatie is 'ingeblakt', de uitstroom van gas is gestopt en de first responder inzetleider de situatie veilig verklaart. Maar wat doe je als na een ontruiming bij controle blijkt dat er collega's vermist worden? Ga je dan het terrein op om ze te zoeken, ook als de situatie nog niet veilig is verklaard?"

Die afweging bleek voor veel mensen een duivels dilemma, stelt Leeflang vast. "Niemand wil zijn collega's in de steek laten als die nog op het terrein zitten in mogelijk levensgevaarlijke omstandigheden. Toch zegt de hiervoor opgestelde procedure eenduidig dat geen enkele first responder bno het terrein op gaat zolang er nog een gaswolk hangt en er gevaar is voor explosie of brand. Eigen veiligheid eerst. Met het oog op dit soort situaties was er grote behoefte aan eenduidige afwegingskaders en beslismomenten. Wat kunnen we wel en wat kunnen we niet bij elk van de beschreven scenario's? Op die afwegingen en beslismomenten zijn de first responders bno en hun inzetleiders nadrukkelijk getraind."

Andere mindset

Met deze andere mindset voor ogen zijn de leden van de nieuwe bno opgeleid en getraind in risicomijdend optreden. Kleding en uitrusting zijn daarop afgestemd. Een brandvertragende en antistatische overall met een standaard veiligheidshelm blijkt voldoende bescherming te bieden voor de taken van de bno nieuwe stijl. Daarnaast zijn alle first responders bno standaard uitgerust met een persoonlijke gasmeter en een portofoon. Volgens het geactualiseerde bedrijfsnoodplan komt de bno in actie bij ieder akoestisch alarm dat wordt gegenereerd door automatische gas- en branddetectie of na een directe melding vanuit de organisatie. Alle aanwezige medewerkers gaan dan naar de veilige verzamelplaats buiten het terrein. Dat geldt ook voor de first responders bno. Daar bepaalt de inzetleider, afhankelijk van de informatie van de procesverantwoordelijke, of het verantwoord is een team first responders bno het terrein op te sturen voor verkenning of het eventueel zoeken van een nog vermiste collega. Om de vakbekwaamheid van de nieuwe bno op peil te houden, wordt vier keer per jaar een trainingsmoment georganiseerd, met behulp van een van de scenario's bij het bedrijfsnoodplan. Ook nu de nieuwe bno is gecertificeerd en ingeregeld, zal Noordgastransport blijven evalueren of de organisatie voldoet aan alle kaders en prestatie-eisen van het bedrijfsnoodplan en deze periodiek bijstellen indien dat van toepassing is. RJ//